

defecerint, in bona parentum suorum hereditaria omnia, uti verae heredes succederent et hereditarent, et quod deinceps a fratribus patruelibus et ex eisdem armis procedentibus, aut propinquioribus, nullatenus redimi possint nec valeant, consuetudinemque illam de redimendis huiusmodi foeminis, in usu hactenus, ut dicitur, habitam et observatam, uti iuri communi, naturali, divino pariter et humano, contrariam tollimus, abolemus et abrogamus praesentibus, illam cassam, irritam, nullam et invalidam tenore praesentium decernentes perpetuo et in aevum.

[5]. Causae indecisae de redemptione foeminarum.

Cui quidem constitutioni nostrae praesenti subiacere volumus omnes illas virgines et foeminas, quae, occasione huiusmodi redemptionis, a fratribus et propinquioribus suis iure conventae fuerint, lite et controversia huiusmodi coram nobis pendente, et quarum causae et controversiae vel ex nostra inhibitione ad iudicia illa terrestria factae, aut earum appellationibus, vel etiam iudicii terrestris remissionibus aut suspensionibus ad cognitionem praesentem factis, hactenus pendebant indecisae, exceptis autem sententiis illis iudicialibus, quae ante hanc inhibitionem nostram, occasione huiusmodi redemptionis foeminarum, in quibuscunque iudiciis ducatus Mazoviae latae et promulgatae, effectumque suum sortitae fuerint, quas in robore suo relinquimus et conservamus, constitutionemque praesentem tantummodo referre volumus ad equestrem ordinem ducatus Mazoviae.

[6]. Limitatio sententiae regalis ad utramque partem.

Quia vero quorundam subditorum nostrorum, in eodem ducatu degentium praeces et instantia apud nos eflagitabat, ut eos in usu veteris consuetudinis huiusmodi, per quam filiae, masculis non extantibus, in bonis hereditariis parentibus non succedebant, sed a propinquioribus redimebantur, relinqueremus et conservaremus, nos attendentes, quam difficilis sit asvetorum subita mutatio et voluntate suspicientem onus non posse de iniustitia conqueri, eos tales et ipsorum posteros praefata consuetudine uti et gaudere volentes, in illa, uti hactenus praemisso modo tenta et observata est, relinquimus et permittimus, hac cautela adiecta, ut si cuius rationibus expediens atque utile visum fuerit, in praefata consuetudine permanere et perseverare, posterosque suos foeminei sexus ad successionem hereditatum nullum ius habere, sed more veteri redemptione bonorum contentas esse debere, omnibus et singulis, qui hoc infra unius ab hinc anni decursum a nobis postulaverint, per litteras nostras concedemus et condonabimus, non obstante hoc decreto et consuetudine nostra, cuius effectum quoad eosdem suspendendi facultatem ad tempus supra expressum unius anni nobis reservamus.

[7]. Anno elapso decretum perpetuatur.

Quo quidem anno praeterelapso censebuntur omnes praefati ducatus nostri subditi hac constitutione et decreto nostro inclusi et obstricti, neque amplius illis ad usum consuetudinis praefatae nobis ad beneficium concedendi illius usum confugere licebit.

[8]. Publicatio sententiae.

Volumus autem et praesenti decreto nostro declaramus: ut hoc decretum nostrum in libros terrestres iudiciales ab officialibus, iudiciis terrestribus praesidentibus, et notariis terrestribus, quoad omnium et singulorum notitiam pervenerit, inducatur et inscribatur, tenore praesentium mediante. Harum litterarum testimonio, quibus sigillum nostrum est subimpressum. Datum in conventionione generali Cracoviensi, feria secunda ante festum Purificationis sanctissimae Dominae nostrae Mariae Virginis, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo [29 / 1532], regni vero nostri anno vigesimo sexto. Relatio magnifici Christophori de Schydlowiec, castellani et capitanei Cracoviensis, Regni Poloniae cancellarii.

V. LITTERAE DE COMPONENTIS VADIIS ANTE SENTENTIAM

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae etc. Magnifico Laurentio Prasmowski palatino, consiliarisque et toti nobilitatis subditis nostris in ducatu Mazoviae fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Quamvis veteri consuetudine et privilegiis ducum Mazoviae antecessorum nostrorum prohibitum erat omnibus subditis in isto ducatu vadium seu poenam vallatam per citationem seu quovis alio modo ad iudicium deductam aliqua compositione et Concordia partium

sopiri et extingui absque consensu principis, nos tamen ad intercessionem nostrorum consiliariorum et ad petitionem nuntiorum eiusdem ducatus consensimus et consentimus praesentibus atque de gratia nostra speciali admittimus universe nobilitati et subditis nostris in eodem ducatu pro talibus vadiis et poenis vallatis ad quodcunque iudicium qualitercunque deductis facere et inire compositionem et concordiam ac seipsos mutuo ex huiusmodi vadio dimittere, antequam sententia pro eodem vadio inter partes per iudicium lata et pronunciata fuerit. Ideo committimus tue Fidelitati et mandamus, praecipiat id nostra auctoritate in omnibus iudiciis et districtibus ducatus istius publicari et in libros terrestres scribi et actuari, ut ad omnium subditorum nostrorum perveniat notitiam, secus non faciat Fidelitas Tua pro gratia nostra. Datum in conventionem generali Cracouiae feria II ante festum Purificationis sanctissimae Dominae nostrae Mariae, anno Domini MDXXXII [29 I 1532], regni nostri XXVI. Relatio magnifici Cristoferi de Schydlowiecz, castellani et capitanei Cracouiensis, Regni Poloniae cancellarii.

VI. DE BONIS REGALIBUS LIMITANDIS

Consuetudinem vero de bonis seu fundis nostris regiis, a bonis et fundis subditorum terminandis et limitandis, que si ita, ut scripta erat¹, stetisset, nonnihil nobis et fisco nostro damni allatura esse videbatur, cum scripta esset ad modum illum, quo tempore illustrium dominorum olim ducum, praedecessorum nostrorum in illo ducatu, huiusmodi limitis et finium terminationes fieri solebant. Quod tunc fieri potuit, cum ducibus in praesentia adesse licuit. At nobis gravioribus reipublicae curis et negotiis distentis non idem licet. Et eapropter hunc articulum ad conventum alium regni tractandum distulimus, ubi, domino Deo favente, cum ordinibus regni et ducatus illius constituemus et ordinabimus: per quos et quemadmodum huiusmodi limitationes fieri debeant. Interim vero, si qui limitatione tali indigentes commissarios ad id a nobis impetraverint, in litteris commissionum nostrarum modum, quo limitatio fieri debeat, et informationem praescribemus.

VII. CONSTITUTIONES NOVAE DE HOMICIDIIS

Sigismundus, Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, totiusque Prussiae ac Mazoviae etc. dominus et heres. Magnifico et generosis Laurencio de Prażmowo, palatino, castellanis, capitaneis aliisque dignitariis et officialibus nostris dilectis gratiam nostram regiam. Magnifici et generosi, sincere nobis et fideles dilecti. Quod dum his cum omnibus statibus regni nostri conventum generalem tenuissemus, inter alias actiones publicas, quas hic egimus, communi subditorum nostrorum petitione hortati sumus, ut homicidia, quae iam postposito Dei et hominum, immo legumque publicarum timore, adeo inter subditos regni nostri, hoc praecipue tempore inoleverunt, ut plurimum vereamur, ne divina ultio in nos et regnum nostrum ob hoc sequatur, et proinde ea ratione moti, nolentes homicidia huiusmodi impunita esset sine debita animadversione praeterire, de unanimi consiliariorum nostrorum regni nostri sententia et decreto, statutum regni de homicidiis, illud sancitum, quod iam abrogatum et sublatum fuerat, ad petitionem consiliariorum nostrorum et nuntiorum terrestrium innovamus. Proinde nolentes etiam animadversioni publicae praeterire occasionem homicidiorum huiusmodi etiam in ducatu nostro Mazoviae patratorum, Sinceritate Tua et aliis consiliariis nostris et nuntiis terrestribus ducatus nostri Mazoviae item apud nos petentibus, et instaurandum et innovandum etiam duximus statutum de homicidiis huiusmodi per illustrem olim Ianussium, dominum ducem Mazoviae, praedecessorem nostrum immediatum, et consiliarios eius sancitum, quod statutum huiusmodi sequitur:

[1]. Poena duplicata capitis occisi.

Item homicidae et interfectores nobilium post ultimam proclamationem possunt statim et debent citari a parte laesa ad praesentiam nostram pro capite interfecto, ubi absque omni

¹ Mowa tu o artykule 97 Zwodu Prażmowskiego, odrzuconym przy układaniu Zwodu Goryńskiego. Por. przyp. 1 na stronie 72 w tomie III Iura Masoviae Terrestria, gdzie też podano treść artykułu.